

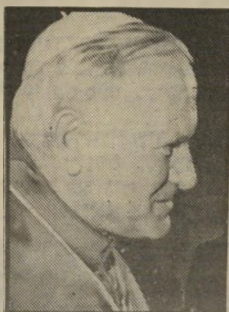
הם נבחרו על-ידי "העולם הזה" תוך בחינת כל מאורעות השנה.

אנשי השנה

תשמ"ג

עולם

יחנן פאולוס: לעולם השלישי

תשמ"ג היתה שנה אפורה למדי. היא המשיכה בכל התהליכים שאיפיינו את קודמתה, בכיכובם של אותם האישים. שתי המעצמות הקומוניסטיות הגדולות, סין וברית-המועצות, המשיכו להתנהל תחת ידן של הנהגות קולקטיביות. השליט החדש בקרמלין, יורי אנדרופוב, אינו מגלה שום סימנים של שאיפה, או יכולת, לשליטון אישי, ומועצת-הזקנים הסובייטית ממשיכה לנהל מדיניות שמרנית ביותר. הסובייטים עדיין תקועים באפגניסטאן, בעיית פולין רחוקה מפיתרון, ואחיותם במרחב הערבי ובאפריקה רופפת ביותר. נשיא רומניה, ניקולאיה צ'אוצ'סקו, ממשיך לנהל את הדיפלומטיה האישית שלו. מבלי לשנות דבר במדיניות-הפנים הסטאליניסטית. מנהיג סולר-דאריות, לך ואלסה, יצא לחופשי אחרי מאסר ממושך, ומאבקו ההירואי במפלגה הקומוניסטית הפולנית, המתונה יחסית, מהווה עדיין מוקד להערצה ברחבי העולם.

נשיאה השמרני והניצי של ארצות-הברית, רונאלד רגן, ממשיך במדיניות-החוץ שלו כנוסח המילחמה הקרה, הגביר את לחצו במרכז-אמריקה, והניח לאישה-השנה **מנחה בגין** ולמשלתו להוסיף ולהרוס כל סיכוי לשלום במרחב.

רגן ממשיך לערער את כל הישגי קודמו, **גי'מי קארטר**, באפריקה ובמרכז-אמריקה, ולנקוט בכלכלה של מניעת-אינפלציה באמצעות אבטלה וקיצוץ בתקציבי הרווחה. יתכן שצעדיו האחרונים של רגן במרכז אמריקה מרמזים כבר היום על שני מועמדים לתואר אנשי-העולם בתשמ"ד: מנהיג הסאנדיניסטים בניקרגואה, **דניאל אורטוגה**, המכצע בארצו רפורמות חברתיות מקיפות ומבצר את הגנתה, מול פני החתרנות של וושינגטון, והיועץ החדש של רגן לענייני מרכז-אמריקה, **הצרי קיסינג'ר**, שמינויו בסוף תשמ"ג מבשר הסלמה מרחיקת-לכת נגד עמי ניקרגואה, גוואטמלה, אל-סאלברדור, ואולי אף הונדוראס וקובה. אם תאמת התחזית שהעיומות במרכז-אמריקה יהיה מוקד האירועים בזירה הבינלאומית בשנה הקרובה, יעמדו קיסינג'ר ואורטוגה במרכזו.

גם באפריקה לא היו שינויים מרחיקי-לכת. מחתרות הקונגרס האפריקאי הלאומי וסוואפז ממשיות במאבקו נגד המישטר הגועני כדרום-אפריקה. ראש ממשלת האפרטהייד, **פיטר בוטא**, נהנה מתמיכה חסרת-תקדים של וושינגטון, גם באמצעות ביטוח בארצו, הגדולה של מריבות שיבטיות ביסודן, שהתמקדו בריבו הגדול, **ג'ושוע אנקלבו**. נשיא המדינה האפריקאית ברודלה והעשרה ביותר, **שיהו שאנגארי** מגינדיה, ניצח בסוף השנה בכחירות דמוקרטיות, שבהן השתתפו 26 מיליוני בני-אדם. כנך התחזקה מאוד תדמיתה של ניגריה כדמוקרטיה הרביעית בגודלה בעולם, אחרי ארצות-הברית, הורו ויפאן.

כאירופה חלה הפוגת-מה בפעילותן הענפה של תנועות השלום, ויש משקיפים הטוענים שהצבת הטילים הגרעיניים החדשים של ארצות-הברית היא שאלה של חודשים אחדים בלבד. נשיא צרפת, **פרנסוא מיטראן**, שרוי בקשיים כלכליים-חברתיים, ובשמאל הצרפתי קיימת אכזבה ממישטרו. עליית הימין בדמוקרטיה האירופית נמשכת.

בחירתו של הסוציאלי-דמוקראט, **מינו קראקסי**, כראש ממשלת איטליה אינה משנה דבר. קראקסי עומד בראש ממשלה ימנית מובהקת, כדי להוציא לפועל תוכנית פעולה שמרנית לכל דבר.

המיפנה ימינה בגרמניה, תחת ה**למוט קודל**, הוא מתון יחסית. עובדות אלה הביטו מאוד את **מורגרט תאצ'ר**, ראש-ממשלת בריטניה. תאצ'ר, שהביאה על ארצה שואה חברתית-כלכלית ואבטלה של 3.5 מיליון בני-אדם, ניצחה בבחירות הכלליות, תוך ניצול מתוחכם של ההרפתקה הצבאית המגוחכת (אך עקובת הדם) באיי-פלוקלנד. היא השליטה במיפלגתה סיגנון ותוכן שמרניים חסר-תקדים, חיסלה את כל מתנגדיה ומיצתה עד תום את הפילוג שחל בשמאל הבריטי. האופוזיציה הפרלמנטארית כימעט וחוסלה, בסיסי הטילים האמריקאיים הלכים ונשלמים, חרף מאבקה המרשים של תנועת-השלום הבריטית.

כצר השני של המיתרס כמעטב אירופה עמדה דמות ססגונית, אף היא אשה: **פיטרה קלי**, מנהיגת "הירוקים" הגרמניים, אשה קטנה ושברירית שחוללה נס פוליטי: מיפלגתה הרדיקלית החדשה עברה את מחסום חמשת-האחוזים בגרמניה, צברה יותר משני מיליון קולות והכניסה לפרלמנט המערבי-גרמני סיעה תוססת, חדשנית ורצינית, ששימשה דוגמה לכוחות הצעירים בעולם המערבי כולו.

מול ניצחון זה של הצעירים בלטה ירידתו של קשיש: **ברונו קרייסקי** האוסטרי, מדינאי גדול במדינה קטנה, איש נועז ומרחיק-ראות, החליט לרדת מן הבימה, אחרי שמפלגתו קיבלה בכחירות פחות מרוב מוחלט, ונאלצה ליצור קואליציה. אך אישה-העולם של השנה היה, בלי ספק, האדם שגילם צירוף נדיר של הומאניזם ואורתודוקסיות, העזה ושמרנות: האפיפיור **יוחנן-פאולוס ה-2**, לחם אמיץ למען החופש במולדתו הפולנית, שנאנקה תחת מישטר קומוניסטי-צבאי. האפיפיור סירר בעולם, סיכן את גופו גם אחרי ההתנקשות שבה כימעט נספה, הביא את בשורתו אל עמי העולם השלישי והכניס את הכנסייה למאבקה של האנושות לחרות ולצדק.

מרחב

אסד: הסירוב חוגג

בעולם הערבי, היה המנצח האמיתי במילחמת-הלבנון השליט הערמומי של סוריה, **האסד אל-אסד**.

ככל שהתברר מה אירע במילחמה באמת, הסתבר כי הצבא הסורי לא הובס על הקרקע, אלא החזיק מעמד מול עוצמתו הכבירה של צה"ל, ונמנע ממנו להשיג את יעדו. הטילים הסוריים שהושמדו על-ידי חיל-האוויר הישראלי הוחלפו בטילים משופרים, ובסוף תשמ"ג היתה סוריה במצב צבאי טוב יותר מאשר ערב מילחמת-הלבנון.

אך לא זה היה העיקר. המילחמה העניקה לסוריה את עמדת-הבכורה בעולם הערבי, כמדינת-העומד היחידה. מצריים של **חוסני מובארכ** נשארה מחוץ למישחק הערבי, ועיראק של **סדאם חוסיין** היתה עסוקה במילחמתה עם איראן של האיית-אללה **רוחאללה חומייני**, אישה-השנה תשל"ט, מילחמה שלא הושגה בה הכרעה כלשהי.

בעבר היתה סוריה תלויה בסעודיה, אך השנה התהפכו היוצרות. ביגלל שפלי-הנפט בעולם נפגע כוחן של סעודיה ובנותיה. הפחד מפני התפשטות העוצמה הישראלית לעבר שוות-הנפט הסעודיים שיכנע את הסעודים שעליהם לתמוך בצבא הערבי היחיד העומד בפרץ — הצבא הסורי, והפחד מפני התפשטות איראן דרומה שיכנע את סעודיה שעליה לשמור על יחסים טובים עם רמשק, בעלת-בריתה של טהראן.

ובעיקר: בעזרתו של אריאל שרון הצליח אסד לגרש את הכוחות העצמאיים של אש"ף מדרום לבנון, ולהטיל עליהם מצור במיורח לבנון. הוא ניסה לשבור את אש"ף העצמאי, ולהשתלט גם על טריפולי — המעוז העיקרי שנותר לאש"ף בלבנון — אך נכשל. ה"מרד" של קומץ עסקנים וקצינים בתנועת-פת"ח, שבויים ואורגן על-ידי הסורים, נחל כישלון חרוץ, כאשר הסתבר כי לא נמצאו לו שום תומכים ברחבי הפזורה הפלסטינית ובשטחים הכבושים בידי ישראל.

אישה-מרחב של תשמ"ג, **יאסר ערפאת**, החזיק מעמד. בסוף תשמ"ג היה ברור שהוא המנהיג הבלתי-מעורער של העם הפלסטיני, וששום גורם לא יוכל להדיחו.

אחרי שפגוע כוחות אש"ף מביירות, בסוף תשמ"ב, המשיך ערפאת בפיתוח מדיניות פלסטינית עצמאית, שנועדה להגיע לידי דרישה עם האמריקאים ועם תנועת-השלום הישראלית, כדי להשיג כדרכי-שלום את הקמתה של מדינה פלסטינית בגדה המערבית וברצועת-עזה. הטבח במחנות-הפליטים, ערבי ראש-השנה תשמ"ג, עורר בעולם גל גדול של אהדה לפלסטינים. ערפאת קיבל במדינה ערבית מישלחת מטעם המועצה הישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני, שהיא גוף ציוני מוצהר וחתם יחד עימה על הודעה משותפת.

אולם הכוחות הגרניים לא נחו. ארצות-הברית המשיכה כחרם הטוטאלי שלה על אש"ף, ממשלת-ישראל והאופוזיציה העיקרית — וגם חלק גדול מתנועת-השלום הכפופה לה — החרימו גם הם את אש"ף. סוריה פתחה במילחמה פעילה נגדו. בתנאים אלה לא היה ערפאת מסוגל לנוע קדימה בדרך השלום, והעמדות קפארו-למך-מה, דבר שמצא את ביטויו בהחלטות המועצה הלאומית הפלסטינית באלג'יר. את המחיר שילם הנציג הבולט ביותר של כוחות-השלום כאש"ף, **עיצאם אל-סרטאווי**, שנרצח בפורטוגל, בשעה שביקש להשתתף במושב האינטר-נציונל הסוציאליסטי. שימעון פרס הצליח למנוע את הענקת זכות-הדיבור לסרטאווי החי, והספיד למחרת-היום את סרטאווי המת.

רצו זה — וכמה מעשי-יוועה אחרים שבוצעו במשך השנה נגד מטרות יהודיות ופלסטיניות — היו פרי יוזמתו של הטרויסט **צברי אל-בנא**, המכונה "אברנידאל", סוכן של אסד. זהו האיש (המשך בעמוד 55)